

Balázs Tibor

Közelb

1.

Kelendő távolságban mindentől,
Ami kellőképpen lét és idegen.
A szép szavak kurvák, ott felejtenek a csúcson.
A csend, ha feszít, légtornász-drótkötél.
Választhatsz: émely, vagy tériszony.

2.

Kelendő távolságban mindentől,
Ami repesz, üvegszilánk, akna.
A legelőn a buborékok szépek, színesek, árvák.
A vicinálison a kapaszkodók légiesek, koszosak.
Marad a hely, vagy a szelleme.

3.

Kellő közelségben mindenhez,
Ami bárka, menhely, vagy akol.
A kikötőben örömlányok, serital, ököljog.
A szigeten Péntek, kenyérfák, aranyláda.
Szesz éget el, vagy csipkebokor.

„Tenger és diólevél”

Csoóri Sándornak

Nizzai csend,
és rád rohad.

Pálmafák közt
légy tenmagad.

Nizzai csend
Silence de Nice.
Júrópa hoz,
Júrópa visz.

De fölszáll, föl
tenger és szél,
sirály röpít,
diólevél
téved mellé,
csak semmiség,
kis honi zöld:

kezedben ég.

Turcsány Péter

Dante-mélyből

De hol is láttam én a száz szonettet?
Nem vettem meg, de mért? Ó, Dante-mély.
Mögöttem szűkülsz, infernói éj,
életet látok, pályát, széttöröttet.

Kék kígyó: az örület körbefon,
horizontom az árnyékon lapul,
és szívem levakarhatatlanul
görnyed egy bukást visszhangzó falon.

Ne még, ne még, a végső csönd ne oldjon!
Csak homlok és gyomor, a fájdalom
szorítja dühös vérebként a torkom;

kiáltoznék, de lélegzettelen
siklok csak át félbetört hangokon,
ó, lélek, érveid meghallgatom.

Ganymédés-töredék

Közelség, amire vágysz,
hogyan valaki tetteid mögé
lépve *megradjon*
– Ganimédés! –

és szálljon veled a megismerés
zátonyain túlra,
fürösztve Hélios fényeiben,
akár gyarlóságaidban is.

Esti percek

Megvolt, megvan a Nap is fölöttünk,
lassan már lefelé haladtában.
Ilyenkor szobámban rám tekint
és bevetített fényére
berajzolja a kinti fák árnyait.

Lám, életünk a bizonyos *fekete kamra*,
melybe fényt vetít az angyal.

Néhány pillanat csak ez a
művészi mutatóvány,
mégis oly kedves,
mint gyermek belépése
egy kopogtatás után.

Unokám tekintete

T. Nimródhoz

Kettős barlang titka a szem:
minden jövőnket ő veti össze velem,
de világok mélyét fölfedezem,
egyetlen sóhaj az életem!

Mikor először hosszan időzöl
Mária arcán, Krisztus keresztyén,
valami történik veled,
eljegyzésedet ünnepeled!

Szólnál már hozzánk,
de küldöd csak tekinteted,
Isten csodája, egyetlen mag,
melyből jövőnket ránk terítgeted!

Bárdos Attila

Mi más?

1.
Ha benned nincs,
s bennem sem,
mi az, ami behatárol?
Talán önmagam,
az egyszerű, a megismerhetetlen.
S amíg el nem érem,
addig is magam szemlélem
– mert mi mást is tehetnék, mi egyebet? –
Amit látok:
táguló kétségben
szűkülő egyed.

2.
Mert minden önmaga mása,
s bár többnyire csak kezdetleges csíra,
de máris egyre csak bomlik,
nincs tartása.
Befejezetlen,
s vége lesz, mire kiteljesedne.

3.
Megint más,
amikor más vagyok éppen,
esetleg egyáltalán nem
– vagy mégsem?
Mint amikor
tárt karokkal, hévvel,
teli torokkal, tág tüdővel,
vagy
tessék-lássék mímeléssel
– esetleg –
véletlenül,
valahogy, ahogy lehet.

Estül

A fák mögött ereszkedő nap
lágyan simogat ébredő árnyakat.
Szelíden szalad a szél,
táncol az ágak ösvényén.
Óvatlan, álmos fény
botladozik a víz felszínén.

A parton pontyot tisztítanak.
Rózsét gyűjt egy lány.
Az égre füst száll,
megsütik a halat.
Aztán koccintanak,
és halk dal is fakad.

Amott túl, nem is messze
már a sötét arat
kétes sikert,
eltűnik a kert.

Időmulasztás hajnalban

Hajnalban,
homályban,
magamban,
konyhában

lámpámat
égetem,
sorsomat
pergetem.
Boromat
kortyolom,
koromat
számolom.

Asztalon
vacsora
maradék
morzsája.

Elfognak
éveim,
elkoptak
érveim.

Játszottam
csapatban,
magamban
maradtam.

Elmaradt
barátok,
újakat
nem várok.

Könyveim
megírtam,
bokraim
megnyírtam.

Azt mondják,
öregszem.
Ők tudják,
nem hiszem.

Asszonyom
szeretem,
kitartott
mellettem.

Hitem a
megtartó,
várhat a
koporsó.

Aknay Tibor

Bolondmári

Abban az időben, még kora tavasszal, egy idegen érkezett a faluba. Hogy pontosan mikor, nem tudni. Senki sem látta, ahogyan jött, csak a Józsi csősz bicegős lábú kutyája vonított, mert érezte a rendkívüli helyzetet. Előtte való nap vasárnap volt. Csöndes, ráérős vasárnap, csigatészta húslevessel, toroskáposztával.

Hétfő reggelre valami megváltozott. Első pillantásra nem történt semmi rendkívüli. A bolt kinyitott, a kocsmá szintén, ráadásul már reggeli ötkor. A tehének bőgték, és a fűrésztelepen is beindult az élet. Mégis. Volt valami a levegőben. A változást az idegen, egy nő megjelenése hozta magával. Amerre elhaladt, megcsöndesedtek a háziállatok, és a haragosok is kibékültek egymással a kocsmában. Hogy mi váltotta ki mindezt, arra többféle magyarázatot is adtak a ráérős helybéli öregasszonyok, leginkább olyképpen, hogy mutatóujjukkal megbökték homlokuk középtájtát, arra utalva, hogy a jövővénynél valami nincs rendjén a felsőbb régiókban. A szinte még gyermeklány külsejű idegen arcára különös, kényszeresnek is mondható mosoly vésett ráncokat. Nem bántott senkit, még a lehajló fűszálat is az angyalok gyöngédségével próbálta kiegyenesíteni. Ha valaki a nevét kérdezte, ennyit mondott:

– Mári.

Ezen az egy szón kívül soha semmit. Mindenre csak *Mári*, örökké csak *Mári*. A falu népe egy idő után el is keresztelte Bolond Márinak. Olykor egybevéve, Bolondmárinak. Ez aztán rajta ragadt, mint a futó bogáncs a puli szőrében. Az egyik gazda felesége magához vette, afféle házi mindenesnek, cselédnek. Fizetséget nem kapott, úgysem tudta volna mire elkölteni.

Ügyes kezű, dolgos lány volt, mindenféle ház körüli munkát rá lehetett bízni. Ha kellett, ellátta a csirkéket, tyúkokat, ha úgy hozta a sor, a teheneket fejte az istállóban. De szívesen ment a csordakúthoz is az erdő aljára, ahol a legelésző jószág a legzamatosabb füvet találhatta. Olyankor leült egy fa tövébe, és úgy nézte a végtelen nagy eget, mintha ott, a felhőkön túl felejtett volna valamit.

***

Amíg a jó idő kitartott, Bolondmári a szabadban aludt, az istálló déli, napsütötte falánál. Ott volt neki a vacca, egy öreg faágy, rajta mindenféle rongyokkal. Azokkal takarózott. A dereka alá a gazdájától kidobott régi szalmazsák került. A kutya eleinte morgott rá, amikor lefeküdt éjszakára, később megszokta. Még a lábához is heveredett, így melengették egymást. Ha esett az eső, fogta a szalmazsákot, és behúzódott az istállóba. Alig pirkadt, a lány már talpon volt. Előbb a tehene után nézett, azután a disznóknak adott enni. Azután a csirkék, kacsák, tyúkok kaptak

reggelit. Mire végzett, az ő tányérjára is került. Rendesen az asszonya hozta ki a házból a kékperemes zománcányéron a karaj kenyeret és a hozzávalót: szalonnát, meg ami akadt fölőslég tegnapról. Bolondmári evett egy keveset, víz mindig volt a kútban. A maradékot bekötötte egy kendőbe, és elindult az állatokkal az erdőszélre. A birkák mérnöki pontossággal, csaknem egyformára legelték a gyeget, a kecskék a bokrok, cserjék fiatal hajtásait ízlelgették. A lány járkált közöttük. Megsimogatta a szőrüket, lejjebb húzta az ágat, ha nem érte el valamelyik. Volt, hogy a tejüket is megkóstolta. Ez így ment napról napra, hétről hétre. Délidőben Bolondmári behúzódott az árnyékba, aludt egy keveset. Az állatokra nem kellett ügyelnie, azok is heverték, jóllakottan, álmosan a cserjék alatt. Olykor még álmodott is, arról, hogy beszélt. Szép, kerek mondatokban, mint kislány korában. De az már elmúlt, elvitte a villám, amelyik éppen csak nem beléje vágott. Így is fölkapta, meg is forgatta, s ő úgy esett vissza a fűbe, ahogyan a csillagok hálnak nyár utolján. Az orvos akkor azt mondta az anyjának:

– Ha teheti, szüljön egy másikat, mert ezzel csak gondja lesz, amíg csak él.

Az anya hallgatott a doktorra. Alig fordult az esztendő, az asszony várandós lett. Fiút szült, szépet, egészségeset. A férje örült, az anya úgy érezte, helyreállt a világ rendje. Csak Mári maradt ki az új világból. Ahogy előre haladt az idő, úgy fogyott el mellőle anyja szeretete. Az évek sorával nagylánnyá serdülő elsőszülött lassan-lassan mindenből kimaradt. Nem engedték öccse közelébe, ha vendég jött, neki nem jutott hely az asztalnál. Kolonccá vált abban a házban, ahová született. A munkájára azért szükség volt, legalább nem kellett pénzért cselédet fogadni.

Márit mindezen dolgok, mintha nem bántották volna. Csak a vonásai lettek keményebbek, csak a mosolya lett titokzatosabb. Egy este, a ház végéhez ragasztott kamrában lefeküdni készült, amikor rányitották az ajtót. A lány maga elé kapta ruháját. Nézte a legényt, a kocsmáros fiát, érezte izzadságát, ahogyan maga alá gyűrte.

Hajnaltalban elment a fiú. Mári összeszedte egy kendőbe, amire úgy gondolta, szüksége lesz, és elindult a kocsiúton, szemben a napkeltével

***

Egy reggel vizet húzott a kútból. Ez eltartott egy ideig. Eleinte serényebben forgatta a kereket, a végén már ráérősen. Az utolsó vödör volt a legnehezebb. Alig bírta áttemelni a kút peremén. Leakasztotta a lánctól, de éppen, hogy el nem ejtette, pedig két kézzel fogta. Aztán indult volna a konyha felé, oda kellett a víz. Tett pár lépést, s érezte a földet, ahogy megindul a lába alatt. Kapaszkodót keresett, de hiába. A vödröt kiejtette a kezéből, ő pedig lassú félfordulatot rajzolva a korai derengés falára, elvágódott a földön. A zajra kijött az asszony a házból. Meglátta Márit, a felborult vödörrel. A lány sápadt volt, mint a keletlen kenyér. Szólt hozzá, de nem felelt. Erre rázogatóni kezdte a vállánál. Mári kinyitotta a szemét. Riadt

volt, reszketett. Megpróbált valahogy felállni, de fele útig sem sikerült. Az asszony némi tépelődés után bement a házba. Kis idő múlva, nagykendővel takarva a fejét és a vállát, sietősen indult valahová. Egy kövérkés, szemüveges, középkorú férfival tért vissza, akinek kezében egy hosszúkás marhabőr táska jelezte gazdája foglalkozását. A doktor odament a lányhoz, lehajolt, kezét a homlokára tette.

– Láza az nincs, de ettől még lehet akár beteg is. Föl kellene tenni egy padra vagy asztalra, hogy alaposabban megnézhessem, mi a baja. Segítené, ha megkérem?

A doktor és az asszony fölemelték Márit a földről, és rátették az öreg faágyra, amelyiken amúgy is aludni szokott.

– Hozzon egy tál vizet, de ne legyen nagyon forró, és szappant meg törülközőt! Addig megvizsgálom.

Az asszony bement a konyhába, a doktor munkához látott. Megmérte a lány pulzusát, sztetoszkópját többször Mári mellére, hátára téve, gyanús hangokat, zörejeket keresett. Végül a hasát tapogatta, hátha ott a baj okozója. Egy ponton abbahagyta a vizsgálódást. Levette nyakából a sztetoszkópot, vissza kék színű, bársony utánzatú tokjába, a tokot pedig a táskába. Mire végzett, az asszony is hozta a vizet, meg amit még kért a doktor.

– Mi baja a lánynak, doktor úr? Súlyos?

– Nem mondanám. Még betegségnek sem. Ez a világ egyik legtermészetesebb állapota.

– Azt tetszett mondani a doktor úrnak, hogy állapota? Talán arra céloz a doktor úr, hogy... de ez lehetetlen. Hiszen nem jár hozzá senki, ez a lány jobban egyedül van, mint a kisujjam. Meg aztán, kinek kellene egy ilyen, egy félnótás? Nem lehet, hogy mégis, azaz mégsem?

– Nézze, akár elhiszi, akár kételkedik benne, de ez a lány terhes. Ha úgy tetszik, várandós. Hogy ki az apa, hacsak valami csoda folytán meg nem oldódik a nyelve, sohasem fog kiderülni. Lehet, ő maga sem tudja.

A doktor elment, az asszony pedig dühében nagyot rúgott a felborult vizesvödörbe.

***

Attól a naptól az asszonynak semmi nem volt jó, ahogy Bolondmári hozzáfogott valamihez. Leginkább az bántotta, hogy ez a dilinyós képes volt arra, amire ő sokévnnyi házasság után sem. Még a végén gyereket szül neki, s akkor világ csúfjává lesz. De el sem zavarhatja a háztól, mi van, ha ártatlan a dologban? Hiszen jószereivel tiltakozni sem tud. Ha egyszer úgy, meglepte valaki? Akárhogy is járatta a gondolatait, nem jutott egyről kettőre. A férje sem mondott érdemlegeset.

– A te dolgod, neked kell megoldani – azzal ment a dolga után.

Mári mindeközben egyre nyilvánvalóbban kiteljesedett. Már az utcán is megbá-

multák, utánafordultak. Egy alkalommal – éppen a vegyesboltba igyekezett az asszonya megbízásából – amikor eléje állt egy nő. Azelőtt soha nem látta, nemhogy ismerte volna. A nő, az ismeretlen, teljesen váratlanul, minden előzmény nélkül leköpte. Márit a támadás megbénította. A tiltakozás legkisebb jelét sem mutatta. Az ismeretlen nő még egyszer köpött, most a lány két szeme közé. Bolondmári letörölte arcáról a nyálat. Ránézett támadójára. Most sem válaszolt, csak szelíden ingatva fejét, mosolygott. Mondhatni, a természetes arcát viselte.

– Ki az apja a kölyködnek, he? Vagy talán több is van neki?

A nő, amilyen váratlanul eléállt, úgy is távozott. Márit a vegyesboltból hazafelé a félelem árnyai kísérték.

***

Az asszonyt éjszakánként egyre került az álom. Mindegyre csak arra gondolt, hogyan szerezhetné meg Mári jövőendő gyermekét. Valahogyan majd ráveszi, hogy nekiadja, hogy ő nevelhesse fel. Mert az lenne a legjobb. Azzal mindenki csak jól járna. Ő maga is, a gyerek is és még az a féleszű lány is. Úgysem való anyának az ilyen.

Attól fogva az asszony úgy bánt Márival, ahogyan a legföltettebb jószágával bánik az ember. Kímélni kezdte a munkában, szelídebben szólt hozzá, sőt még a konyhába is behívta néha, hogy ott egye meg a vacsoráját. Egy alkalommal leültette a lányt, szemben az asztalnál.

– Figyelj rám, Mári. Én megvenném a gyerekedet. Sokat adnék érte, nem bánád meg. Egyezz bele. Mindketten jól járunk. Te is, én is. Nem kell cselédnek lenned ezután, no, mit szólsz hozzá? Szép ruhákban járhatnál, meg minden. Csak költözz el innen! A gyerekkel úgyis csak gondod lenne, én meg gondját viselném.

– A lány, a mindenórás nagy hasával felállt az asztaltól. Nem szólt semmit, csak nézte a másikat, aki minden nyomorúságával most beléje, az együgyűbe kapaszkodott. Elindult feléje, lassan, mint aki folyóvízben gázol előre. Az arcán szinte izzottak a ráncok. Az iménti szavak elevenjébe találtak. A szelíd és csöndes Mári megállt az asszonya előtt. Megfogta a vállát, és hosszú évek némasága után ki mondta az első szót, ami nem a saját neve volt:

– Nem.

Bolondmári kirohant az istállóba, lerogyott a szalmára. Ott tört rá a fájdalom. A tehének, birkák és kecskék közt vajúdott. Az állatok körülvették, mintha közülük való lett volna. Csak Rozi, az öreg szamár állt az ajtóban, mintha őrizné a pillanatot. Hajnal előtt nem sokkal megszülte a fiát.

***

A falu határában, közvetlenül az erdő szélén, közel a csordakúthoz, emberemlékezet óta állt egy pléhkrisztus. Kedves, esetlen alakját annak a hajdani vándor mesterlegénynek köszönhette, aki a bádogosság mikéntjével még úgy-ahogy, de

az emberi test anatómiájával egyáltalán nem állt közelebbi ismeretségben. A repedezett festékréteg alól egyre több rozsdavirág dugta ki a fejét, hogy egymást keresve, összefüggő, alvadt vérszínű lepellel takarja be a Megfeszített testét. A pléh-krisztus fejét nem lecsüggesztve, még nem is a jobb oldali lator irányába, hanem szinte büszkén, dacosan fölfelé tartotta. Arra, amerre az ő mennyei atyja trónolt az égi magasban. Mintha jelenteni akart volna neki, hogy megcselekedte mindazt, amivel megbízott. Csöndes, tiszta időben, ha az erdő fölől sütött a nap, üres szeme mögül a végtelen kék ég sejlett fel, olykor pedig, ha körbenézett a világban, néhány báránnyel tette szomorkásabbá a tekintetét. Az erdőszéli bádogkereszt csöndesen, megbízhatóan tette a dolgát. Vigyázta az erdő madarait, a füvek és a fák növényét, a virágok illatát, egyszóval mindent, ami szerencsére, nem az ember feladata. A kitért karú bádogtest egy ember nagyságúnál nagyobb, öntöttvas keresztre volt ráerősítve, melynek talapzatán már kivehetetlenné vált az egykori adományozó neve és szándéka.

***

Bolondmári ment a behavazott úton, az út közepén. Jobbról s balról, mint csillagok világoltak a házak ünnepi ablakai. Több helyről zene hallatszott. A lány melléhez szorította a szalmával bélelt zsákot, amelyben úgy aludt újszülött gyermeke, mintha az angyalok ringatták volna. Maga mögött hagyva a falu utolsó házát is, Bolondmári a pléhkrisztus lábánál leült a kereszt elé. Elhajtotta a szalmaszálakat a gyermek arca elől, kigombolta a blúzát, és mellét a szájába adta. Amaz pedig oly mohón szívta az édes tejet, hogy anyja lelkében egymásra talált az öröm és a fájdalom.

Miután megetette, Bolondmári visszatakarta fiát a zsákba, még a kendőjével is körbe bugyolálta. Aztán fölemelte gyermekét, mint aki áldozatot mutat be, éppen szemben a Pléhkrisztussal, s addig tartotta, amíg bírta a karja.

***

Az Ünnep másnapja deresedő hajnalt terített a vidékre. Az út menti pocsolókat hártás jég takarta. Csend volt. Sötét, sűrű csend. A jegenyesorról felrebbenő varjak serege óriás szemfödélként kavargott a magasban. A pléhkrisztus is hallgatott. A falu felől eltévedt harangszó igyekezett a fák közé. Szemközt, a fák közül, két árnyék, két asszony tűnt elő, általvetett nagykendőben, egy öreg és egy fiatalabb. Elhaladtak a csordakút mellett, és a pléhkrisztushoz értek.

- Néne, maga is hallja?
  - Nincs ott semmi, menjünk tovább!
- A fiatalabbik újból kérdezte:
- Maga is hallja?
  - Mit, te?
  - Hiszen maga is hallja, nem?

Az öregasszony a társához fordult:

– Arra gondolsz, amire én?

Amaz bólintott.

A két asszony térdén állva tapogatta végig a pléhkrisztus lábánál a sáros, havas földet. Szinte egyszerre találták meg a szalmával kibélelt zsákokat.

– Még él, még él!

A fiatalabbik fölkapta, magához szorította.

– Néne, maga szerint ki hagyhatta itt?

– Nem tudom. Felőlem az angyalok is lehetnek, ha hiszel bennük. Különben is, Karácsony van. Most gyermek is került hozzá.

A két asszony egy darabig csak állt a pléhkrisztus előtt. Nézték a bádögkeresztet szótlanul, mozdulatlanul. Nagy sokára a fiatalabbik csak ennyit mondott:

– Köszönöm.

Az asszonyok elindultak az erdő felé. Csakhamar beleolvadtak a hajnali derengésbe. Még aznap, férfiak mentek a pléhkrisztushoz, hogy átvizsgálják a környéket. A csordakútban megtalálták Bolondmárit. A lány arcáról eltűntek a ráncok, de a mosolya megmaradt. Mintha márványba véste volna az Isten.

Finta Edit: Melankólia (olaj, vászon)